V blízkých vztazích se chovejme s respektem

Viola Somogyi je zkušená překladatelka a redaktorka nejen dětských knih. Do jejího života vstoupila před několika lety první vnučka a následoval ji vnouček. Jaké to je, být babičkou? Moderní, zaměstnanou, se spoustou zájmů, ale také touhou trávit čas s vnoučaty?

Babičku si někdy představujeme jako šedovlasou důchodkyni, ideálně v zástěře, vykrmující každého, kdo se namane, a udělující svérázná „moudra" na potkání. To už ale dávno neplatí, co?

Dnes už to určitě není převažující pohled na postavu babičky. Já sama jsem se nedávno dozvěděla, že na důchod budu mít nárok až asi za deset let, a vzhledem ke své výjimečně nelukrativní profesi se zřejmě pak jen změním v pracující důchodkyni, takže na vykrmování okolí a rozdávání mouder mi jistě čas zbývat nebude. Což ovšem neznamená, že nebudu mít čas na vnoučata – s Lucinkou i s Tobíkem se snažím vídat co nejčastěji, a ještě mám většinou špatné svědomí, že to není tak často, jak bych si přála. Už jen proto, že jsem nedávno četla o jedné studii, podle jejíchž výsledků se centra lásky a empatie v mozcích babiček sledovaných magnetickou rezonancí doslova rozzáří, jakmile babičky uvidí fotografii svého vnoučete.

Může si dneska babička vůbec dovolit dětem radit, případně až vnucovat nějaké postupy a doporučení?

Podle mého názoru by se k sobě blízcí lidé obecně měli chovat s co největším respektem, pochopením a tolerancí, jinak jejich setkávání příliš harmonická nebudou. „Děti" jsou už dávno dospělé, mají vlastní představu o životě a o výchově svých potomků, takže se snažím udělovat rady pouze v případě, kdy je po mně rada výslovně požadována. Samozřejmě patřím k jiné generaci, která byla vychovávána a vychovávala zcela jiným způsobem než dnes, a některé postoje v sobě mám zakořeněné dost hluboko, takže mě občas napadá leccos, ale snažím se to neventilovat nahlas. Ale to je asi běžná generační záležitost.

Možná si tohle neměli dovolovat prarodiče už dřív, že?

Myslím si, že nejde příliš srovnávat přístup našich prarodičů a těch dnešních. Byla jiná doba, byli jsme vychováváni přísněji, prarodiče si směli „dovolit" mnohem víc a my mnohem méně. Sama jsem měla všechny prarodiče poměrně laskavé, takže na ně mám hezké vzpomínky, ale když se na to dívám z dnešního pohledu, někdy si přeji, aby se třeba tehdy více zamýšleli nad tím, jaká poselství, byť dobře míněná, malému dítěti předávají a jaké případné problémy v dalším životě mu tím můžou způsobit.

Jakou roli hraje v životě dítěte babička?

Moje zkušenost s „babičkováním" je báječná. Na jednu stranu nejsem rodič, takže nemám dítě na starosti neustále a můžu si po čase stráveném s ním zase odpočinout, na druhou stranu mě doba strávená s vnoučaty vyloženě omlazuje a vzbuzuje ve mně vzpomínky na roky, kdy jsem byla matkou malých dětí. A samozřejmě si to velmi užívá i moje pomyslné vnitřní dítě, které si spolu s vnučkou nadšeně hraje, maluje, modeluje, vystřihuje, vymýšlí si pohádky a podobně. Takže doufám, že tuhle radost ze mě cítí i vnoučata.

> Připadá mi krásné, že my akčnější babičky můžeme vnoučata vtahovat do svých stávajících oblastí zájmu a tím obohacovat jejich život a inspirovat je.

Změnilo se něco v tvém životě, když ti řekli, že budeš mít vnouče?

Samozřejmě jsem měla velkou radost, když jsem se to dozvěděla, a na příchod vnučky jsem se opravdu těšila. Ovšem jedná se jednoznačně o náročný přechod do další životní fáze a musím říct, že mi chvíli trvalo, než jsem si všechno rozumově i emočně srovnala. Ale po nějaké době se to urovnalo a cítím se v tomto období určitě ukotveněji a smysluplněji než v předchozích časech „prázdného hnízda", kdy se mnoho žen nachází na jakémsi pomezí a nevědí tak úplně, co se sebou a co všechno ještě honem v životě stihnout.

Jak se ti daří skloubit pestrou a náročnou práci spolu s mnoha zájmy s péčí o vnoučata?

Mám vyzkoušené, že práci nemůžu propojovat s časem tráveným s vnoučaty v rámci jednoho dne, protože síly přece jen ubývají a na obojí mi nezbývá energie. Rodiče mých vnoučat berou rodičovství velmi odpovědně, rozhodně to není tak, že by očekávali, že budu kdykoli k dispozici, spíše to máme tak, že se sama

přihlásím, kdykoli je vhodná chvíle, což bývá za normálních okolností jednou až dvakrát týdně. Ale třeba v poslední době byli „mladí" skoro pořád nemocní, takže jsme se nevídali příliš často, a to už se mi stýskalo.

Babičkovství je navíc „jen" nová role, neměl by se jím „přemazat" náš stávající „program", ne?

Naše původní nastavení je naopak babičkovstvím obohaceno, bez něho by se novopečená babička skutečně změnila jen v jakýsi stereotyp pečovatelky udělující rady. Připadá mi krásné, že my akčnější babičky můžeme vnoučata vtahovat do svých stávajících oblastí zájmu a tím obohacovat jejich život a inspirovat je. Vzala jsem vnučku na podzim například do Veletržního paláce na dušičkovou dílnu v mexickém duchu a opravdu jsme si to užily. Lucinka je také ohromná knihomolka a od velmi útlého věku usíná pouze po přečtení knížky (nebo několika). A už se těším, jak spolu budeme chodit na kreslení pro (pra)rodiče s dětmi, které pořádá stejný ateliér, kam sama už léta docházím na malování.

Jak jsou vnoučata stará?

Lucince je tři a čtvrt roku a Tobíkovi bude půl roku. Pro jejich rodiče je to opravdu náročné období, starší dítě bylo narozením sourozence „sesazeno z trůnu" a dává jim svou nespokojenost najevo různými způsoby. Ale pomalu se to všechno uklidňuje, a až miminko povyroste, bude z nich určitě zajímavá dvojka.

Vnučka už asi zvládne strávit nějaký čas mimo domov. Jak to probíhá, když je u tebe na návštěvě?

Zhruba ve dvou letech se Lucinka odhodlala odjet se mnou sama vlakem ke mně domů a pobyt probíhal hladce, hlavně s vědomím, že navečer pojedeme opět vlakem zpátky a na nástupišti bude čekat tatínek nebo maminka. Co se týče přenocování, zlomovým okamžikem byl odjezd rodičů do porodnice. Lucinka musela přespat u mě, ale byla na to velmi pečlivě připravená, protože maminka jí vyrobila speciální knížku o tom, jak bude tahle zvláštní noc probíhat.

Čtete si spolu? Nebo si malujete?

Čteme si spolu často a prokládáme to malováním, vystřihováním a občas pečením něčeho jednoduchého. Lucinka také ráda pomáhá s domácími pracemi, takže jsem jí pořídila například malý smeták a zametáme spolu. Svoje děti jsem vedla v poněkud waldorfském duchu, takže i vnučce dovoluji pod dozorem třeba něco nakrájet nožíkem nebo nastříhat. Nejvíc nás to ale obě baví na zahrádce, kde na jaře a v létě pilně zaléváme a plejeme. Naučila jsem Lucinku názvy různých květin a bylin, sušíme spolu čaj na zimu a loni jsem jí vypěstovala hrášek a pozorovaly jsme, jak postupně dozrává. U mě panuje trochu jiný řád než doma u rodičů, ale myslím, že je dobré si na něco takového zvykat.

A jak to probíhá s vnoučkem, který je zatím miminko?

Tobík je druhé dítě, takže občas s dcerou litujeme, že se mu nemůžeme věnovat do takové míry jako prvorozené Lucince. Je to ale kliďas a má neobyčejně slunnou povahu, pořád se usmívá na celé kolo a napjatě pozoruje všechno, co podniká starší sestra, takže se mu dostává zase jiných stimulů. Snažím se vždycky najít pár chvilek, kdy se mu můžu nerušeně věnovat a provádět babičkovský „bonding", ale většinou to dopadne tak, že se stane předmětem nějaké Lucinčiny aktivity, třeba krmení něčím, co „jako" uvařila.

Prarodičovství i pokročilému rodičovství, kdy nám děti vylétají z hnízda, věnuješ i svou redakční práci. Měla bys nějaké tipy z knih, které jsi na toto téma redakčně připravovala?

Jsem opravdu ráda, že nakladatelství Portál vydalo dvě knihy, které jsem připravila a které se týkají života starších žen, o nichž se často říká, že jsou pro okolní svět náhle „neviditelné", jako by se ztrátou mládí přestaly existovat.

Kniha *Když děti vylétnou z hnízda* se zabývá náročným obdobím, kdy dospělé děti opustí domov, odstěhují se a založí rodinu. Mnohé matky (ale i otce) tato zdánlivě obvyklá situace, konec role pečujícího rodiče, uvrhne do hluboké krize, kdy je potřeba znovu najít sebe samé takové, jací jsme byli, než jsme se stali rodiči, znovu se definovat a také najít přiměřený vztah k mladým dospělým, kteří z našich dětí nyní jsou.

Kniha *Nová role: babička* se zaměřuje na různé aspekty „babičkování" dnešních žen a přináší například zajímavý vhled o tom, že při narození vnoučete se v naší duši znovu otevřou rány, které jsme utrpěli v dětství, a my se často nevědomě nedokážeme vyrovnat s tím, že našim vnoučatům se vede lépe než nám. Najdeme v ní také spoustu tipů, třeba jak se důstojně vypořádat s běžnými konflikty mezi matkou/tchyní a dcerou/snachou nebo jak zapojit do výchovy dědečka, aby si ho vnouče nepamatovalo pouze jako člověka, který sedí s novinami ve fotelu a občas zvolá směrem ke kuchyni: „Hermíno, nebylo by něco k snědku?"

PhDr. Viola Somogyi se narodila v roce 1964. Řadu let strávila ve skandinávských zemích – ve Švédsku a v Dánsku. Její druhou rodnou řečí je maďarština. Věnuje se redakci a překladům, a to především knih pro děti. Má dceru a syna a dvě vnoučata.

Co ti prarodičovství dalo?

Dvě úžasné bytosti, k jejichž formování můžu občas (doufám, že rozumně) přispívat a se kterými si můžu do sytosti hrát. Myslím také, že se díky vnoučatům ještě upevnil už tak dobrý vztah mezi mnou a mou dcerou a jejím manželem. A je hezké sledovat rodinnou kontinuitu a odlišnost přístupu jednotlivých generací, protože máme ještě prababičku a pradědečka, kteří se o pravnoučata hodně zajímají. Dnešní výchova je pro ně občas záhadou, ale stejně mají z dětí radost a děti z nich.

Co bys doporučila budoucím babičkám a dědečkům?

Budu parafrázovat autorku knihy *Nová role: babička*, která píše, že nejtěžším úkolem vůbec pro novopečené prarodiče je udělat „krok dozadu" a všemu, co se v mladé rodině děje, začít přihlížet trochu z odstupu, nevkládat se už tolik do života dětí a zachovat si zdroje radosti i v tom vlastním. Když se podaří nastolit taková rovnováha, může být „babičkování" a „dědečkování" opravdu fajn. ■

Mgr. Marie Těthalová
Foto Lukáš Kozel